

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Iustitia Et Iure, Continens Tractatus De Prudentia, Fortitudine, &
temperantia, de Ieiunio, & Iustitia generaliter sumpta, de Iustitia
commutativa, nempe de Pactis, & Contractibus in genere, de Promissione,
& Donatione liberali, de Commodato, & Deposito, de Mutuo, & Vjura, de
Emptione, & ...

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

4. Qualiter restitutio in integrum concedenda sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76677)

Couarru. *v. variat. cap. 1. n. 1.* & 8. Molin. *trac. 2. disp. 573. vers. minor etiam ad optatus.*

Secundò ob eandem fieri rationem à religiosis ingressu non conceditur minori restitutio, quia est status perpetuus. Præterquam quod restitutio locum non habet, ubi nulla est læsio. At ex susceptione huius status nemo lædi potest. Ut docuit Panormit. *cap. ex parte num. 16. de restit. spouat. Greg. Lopez. leg. 5. Gloss. 1. tit. 19. part. 6. Rebell. de oblig. iust. 2. q. lib. 1. q. 8. sect. ... n. 51. & Mol. supra.*

Tertiò si minor 25. annis, & maior 20. se vendat ad pretium habendum non restituitur, quia ea ditione statum libertatis amittit, & servitutis conditionem acquirit, qua cum beneficium restitutionis non cohaeret. *leg. si ex causa §. Papinianus ff. de Minoribus. & tradit Molin. loco allegato.*

Quartò minor in delictis non restituitur, sed puniendus venit sicuti maior, esto non aequali poena, sed leuiori. *leg. 1. Cod. si aduersus delictum leg. auxilium §. in delictis ff. de Minoribus. leg. si ex causa §. nunc videndum ff. eodem Fachin. lib. 9. controu. c. 41. Laym. tit. 3. sum. sect. 5. tract. 2. c. 11 n. 2.*

Quintò aduersus confessionem propriam non restituitur minor. Vt pluribus comprobat Anton. Gomez, *tit. 3. de delict. cap. 1. num. 66. Gregor. Lopez. leg. 4. tit. 19. part. 6. Franc. Sarmiento lib. 3. sect. cap. 1. Andreas Fachin. lib. 1. controu. cap. 72.* Et enim si tantibus iudicibus, aut semiplena probatione fatetur minor delictum nequaquam restitutionem petere potest, neque ei debet concedi. Colligitur ex *leg. auxilium ff. de Minoribus* ubi statuitur minorem in delictis non restitui, & *vers. sed ut ad legis Iulia* loquens de consistente delictum inquit. Sed ut ad *leg. iulia de adulteris coercendis præcepta veniamus. utique nulla deprecatio poena est si se minor annis adulterum fateatur.* At si restitutio concederetur minori fatenti delictum, iam aliqui poena deprecatio, imò exemptio ab illa esset. Ratio vero est efficax quia restitutioni non est locus, ubi non est læsio, ac minori voluntariè fatenti delictum nulla irrogatur læsio cum præter quod iure præstare poterat, & quilibet maior natu præstare debebat. Ergo. Si verò falsò fateretur delictum probata falsitate non tantum ipsi, sed cuilibet maiori concedetur restitutio, cum in criminalibus omnibus datum sit in qualibet parte iuris suam innocentiam probare. *intra leg. 1. §. si quis vltro ff. de quaest. & leg. si non defendantur ff. de poenis.*

Ceterum si vi, seu metu iniusto, preceptove iudicis absque semiplena probatione, infamiae delicti coactus minor delictum fateretur restitui certe posset & deberet, quia eo casu læsus esset in ea confessione, vtpote per iniustitiam, & extra ordinem iuris factam, vt bene notauit Molina *tit. 3. disp. 36. num. 4.* asserens huius casui non contradicere præfatos Doctores, neque dissentit Menoch. *lib. 2. de arbitrar. casu 28. num. 3.* ubi plures refert, asserens confessionem minori non nocere restitutioni, si absque interuentu curatoris delictum fateatur cum iudicium sit nullum. *leg. cum & minores Cod. si aduersus rem indicatam & leg. clarum Cod. de authorit. præstanda.* Item si interuentu curatoris facta sit dolo aduersarij, vel iudicis blanditijs; ergo à fortiori si indebitè absque iuris ordine, & fortè sic intelligendi sunt Angel. Alexand. Iafon Alcizat, & alij ab Anton. Gomez, Greg. Lopez, Fachin. relati, absolutè asserentes minorem fatentem delictum restitui debere. Ducti præcipuè ex *leg. certum §. in pupillo vers. minorem ff. de confess. cuius verba sunt: minorem à confessione sua restituenimus, quem textum singularem reputant Alexand. Iafon Alcizat. Hippolyt. pro defendendo adolescente à poena mortis. Item ex leg. si ex causa §. nunc videndum ff. de minorib. ubi minor à negotiatione delicti restituitur, ergo etiam restitui debet ab illius confessione cum sit æquè præiudicabilis quibus Textibus faciliè respondebis. Nam *leg. certum* intelligi debet minorem restitui probata læsione, quam nullatenus probare poterit, si iuridicè interrogatus veritatem manifestet. Præterquam quod ibi videtur esse sermo de causis pecuniarijs, vt colligitur ex antecedentibus. Minus obeit *leg. si ex causa*, nam falsò negans delictum probatum ratione cuius grauius punitur, cum de læsione manifestè constet, restitui vtique debet.*

Sextò est grauis controuersia, an minor aduersus aliam minorem, & Ecclesiam aduersus aliam restitui debeant. Negant Alexand. *conf. 103. volum. 4. Hieronym. Gratus, conf. 61. alia 67. volum. 1.* & alios referens Bernardus Diaz, *reg. 219. Sanch. lib. 6. de matrim. disp. 4. numer. 15. in fine. Layman. lib. 3. sum. sect. 5. tract. 4. cap. 11. numer. 2.* Ducti ex illa communi doctrina, quod priuilegiatus vt non potest suo priuilegio aduersus pariter priuilegiatum ex Textu, in *cap. auditis in fine. de in integ. restituit. cap. cum pro causa de sentent. excommunicat. leg. verum §. fin. ff. de Minoribus.* Quod procedit maxime cum petens restitutionem agit aduersus possidentem; nam eo casu agit de lucro captando, & possidens aduersus quem inrentatur actio de lucro perdendo, seu de damno vitando, in quo casu hic priuilegiatus obtinet ex doctrina Gomez in *§. rursus numer. 27. insit. de actionib. Decij conf. 167. volum. 1.* Qua ratione inquit Bald. in *leg. 2. Cod. de priuileg. officior. priuilegia concessa scolarijs per Authent. habita Cod. ne filius pro patre non competere eis aduersus alios scholares & Couarru. tract. cap. 7. n. 4.* negat

posse viduam habentem priuilegium in curia litigandi, illic tunc aduersarios conuocandi, non posse aduersus aliam viduam eo priuilegio vt.

Sed quamuis hæc sententia probabilis fit probabilior existimo affirmantem concedi restitutionem minori læso aduersus alium minorem, & Ecclesiam aduersus aliam Ecclesiam. Vnde docuit alios referens Alphonsus Azuero. *leg. 10. tit. 3. lib. 4. noue collect. num. 23.* Mouerit ex his quæ tradidi. *tract. 3. de legib. disp. 4. punct. 8.* Et enim minoribus & Ecclesijs concessum est priuilegium petendi restitutionem; neque vili restituitur ne aduersus alios minores vel Ecclesias petant, neque ipsi minoribus, aut Ecclesijs est priuilegium concessum impediendi hanc restitutionem, ergo petere possunt. Et confirmo, rursus si debens vti potest Velleiano contra aliam mulierem in cuius fauorem fideiussit. Vt habetur. *leg. si sine. Cod. ad Velleianum, & ibi Bald. & filiusfamilias vti potest Macedonio aduersus aliam filiumfamilias leg. si filius. ff. ad Macedonianum.* non alia ratione nisi quia aliis mulieribus vel filiisfamilias non est concessum priuilegium predicto Velleiano, aut Macedonio derogans: at in presenti non reperitur minoribus aut Ecclesijs priuilegium concessum derogans restitutioni in integrum, ergo. &c.

Neque obstant contraria, nam esto minor petens restitutionem agat de lucro captando, & is aduersus quem petitur lucrum perdat, non impeditur ab agendo, cum is aduersus quem agit priuilegium non habeat actioni minoris aduersum. Regula autem illa quod priuilegiatum non potest vti suo priuilegio aduersus pariter priuilegiatum intelligenda est, cum ipsa priuilegia contraria sunt, & se mutuo impediunt. Vt latius. *n. punct. 8.* explicui.

§ IV.

Qualiter restitutio in integrum concedenda sit?

- 1 In restitutione in integrum fructus percepti restituendus esse affirmant plures.
- 2 Temperant aliqui ne procedat in restitutione extraordinaria ex beneficio principis.
- 3 Que limitatio approbatur.
- 4 Verius est fructus non esse restituendos.
- 5 Quod verum habet esto res donata sit, vel infra iustam pretium vendita.
- 6 Admittunt plures restitutionem in condictione ex eorum quod se offerant nouus conductor utilior.
- 7 Non placet.
- 8 Excipiunt aliqui nisi notabiliter esset utilior.
- 9 Sub distinctione resolvitur.
- 10 Excessus ob cuius causam primus contractus dissoluitur esse grauis esse debet prudentis arbitrio.
- 11 Hæc restitutio semel tantum faciendæ est.
- 12 Si primus conductor rem velit pro eodem pretio se securus eius concedenda est.
- 13 Secundus conductor obligatur seruire indemnem primum.

Dvplex & grauis difficultas in presenti venit enodanda. Prima est, an in restitutione in integrum veniant fructus percepti ex re quæ minori vel Ecclesie restituitur? Affirmant Eman. Acolta in elegantis repetit. *leg. gallus §. & quid si tantum. ff. de liberis & posthumis 2. p. num. 71.* & leg. Couarru. *lib. 1. var. cap. 3. n. 1.* & alij apud ipsos. Duceatur ex *leg. quod si minor, §. restituitur. ff. de minoribus. ubi si in fundo vendendo circumscriptus restituitur, iubeat prior emptorem fundum cum fructibus reddere & pretium recipere.* Ad idem est *leg. parci §. si pecuniam. ff. eodem tit. & leg. si prædium. ff. de prædijs minor.* Ratione probant, quia restitutio est in pristinum statum repositio; at non conderetur minor fundum alienans in pristinum statum reponi, restituito tantum fundo & non fructibus ex eo perceptis, si quidem minus haberet quam si alienationem non fecisset. Neque obeit emptorem bona fide illos fructus consumpsisse, neque ex eorum consumptione ditorem esse factum, quia eo ipso quo sciat fundum minoris esse agnouit, vel agnosceret debet petita restitutione à minore restituendam esse cum fructibus, ac proinde eos consumens censetur sub eo onere restituendi consumpsisse.

Temperant autem Eman. Acolta & Couarru. legis citati re procedat in restitutione extraordinaria, seu iure extraordinario inducta qualis est restitutio ob grauisimam læsionem quæ vitæ quadriennium conceditur in qua res tantum, & non fructus restituitur, iuxta *reorum in cap. ad nostram de rebu. Ecclesijs non alienand. Idem est de restitutione ex beneficio principis.* argum. *leg. idem est de Nestorianis. Cod. de hereticis* ubi Bili. qui bonis patrimonialibus priuati erant ob heresim, conuerti ad fidem recuperant bona sibi competentia, sed non fructus.

Sed in hac re vt ab hoc vltimo exordiamur quamuis Iafon in *leg. Gallus. §. & quid si tantum. num. 67. ff. de liberis & posthumis. Decius. ad leg. in condemnatione. §. 1. ff. de Regu. iuris* & alij quos refert Sfortia Oddus. *tract. de rest. in integ. 1. q. 51.*

999. num. 14. censent condemnatum amissionem bonorum postmodum a principe restitutum recuperare bona cum fructibus tempore condemnationis percepit, eo quod restitutum reddit quantum condemnatio abfuit. Ut expressè habetur leg. 1. & vlt. Cod. de sententia iustis. attamen longè verior, & omnino tenenda sententia est solum non autem fructus restitui, Sicuti docuit Angel. in d. §. & quid si tantum. num. 14. Alexand. num. 21. Bald. ad leg. fin. Cod. de sententia iustis. Andreas Gail. lib. 2. de pace publica. cap. vlt. num. 18. Fachineas lib. 1. contrones. cap. 38. Sfortia Oddus. Eman. Acosta, & Conarru. locis allegatis. & probat dictus Textus. in authent. idem de Nestorianis. Cod. de hereticis. cuius verba sunt. Restituenda quidem, sed absque ratione fructuum, & administrationis. Et suffragatur ratio, quia filius. v. g. bona condemnati possidens interim dum durat condemnatio iusto titulo possidet, bonaque fidei possessor est, sed possessor bone fidei non restituit fructus leg. certum. Cod. de rei vindicac. Neque obest restitutionem esse repositio. in pristinum statum, vt inde inferas fructus esse restituendos quia non reponit in pristinum statum retrotrahendo condemnatum ad tempus in quo condemnatus fuit, sed constituendo illum in eo statu quo ante condemnationem erat ab eo puncto quo condemnatio dissoluta.

Verum loquendo de restitutione in integrum minori, Ecclesie, & Reipublice concessæ idem esse dicendum siue restitutum petatur, & concedatur intra tempus ordinariam quadriennij vel postmodum. Nam esto in restitutione post quadriennium maior gratia respondeat, at negari nequit restitutionem quadriennio concessam gratiam non leuis momenti continere. Nullibi que statum est statui restitutionem quadriennio obtentam fructus comprehendere perceptos, non vero restitutionem post quadriennium, imò congruentius videbatur hanc extraordinariam restitutionem pleniora fore vt potè quæ ob grauiorem læsionem inducta est. Quocirca pro certo iudico per se nullam possidentem incumbere obligationem rem cum fructibus restituendi, nam cum illius sit legitimus Dominus non est vnde hac obligatio oriat: ex eo namque quod rem illam à minore accepit solum subit obligationem restituendi illam, sed non fructus petito restitutionis beneficio, quia fructus Domino rei à qua procedunt competunt. Neque obstant leges pro Conarru. sententia adductæ afferentes prædium cum fructibus restituendum esse minori vendenti, reddito emptori pretio, quia intelligi debent de fructibus à re pendentibus, vel post restitutionem concessam perceptis; vt docuit Molina tract. 2. disp. 575. post medium. Lessius lib. 2. cap. 17. dub. 10. n. 70. propendit Paul. Laym. lib. 3. sum. sect. 5. tract. 4. cap. 1. in fine.

Addunt tamen præcitati Doctores hæc procedere cum contractus rescinditur præcise, quia minori non fuit conueniens. Secus si ea minor conuenientia nitatur, vel quia gratis res donata est, vel vendita infra iustum pretium, quia is in euentibus cum non tantum accepit minor quantum dedit fructus ex re tradita prouenientes ei competere debent, integre; si gratis rem donauit: ex parte, si pars iusti pretij illi denegata est. Sed non placet tum quia in cap. ad nostram de rebus Ecclesie non alienam. secundum quod minus iusto fuit alienatum restituitur monasterio non restituitur fructibus perceptis. Et licet Molina asserat ibi fuisse specialem fauorem concessum, neque ad alios casus trahendum, certè ex textu non colligitur, sed credendum est decisionem naturali æquitate conformem instituisse. Tum quia res suo Domino fructificare debet. Et licet minus iusto eam habuerit id non impedit quod minus illius sit, & consequenter fructus ipsi competat.

Secunda difficultas est: An vendita, locata, vel conducta re minoris, Ecclesie, vel reipublice, si postmodum alius se offerat qui pretium augeat sit locus restitutioni in integrum? Questio est passim contingens in locatione vicariatum quam præstat ciuitas seu oppidum, qua facta nouus licitator solet apparere qui lucrum abundantius offerat. Quo casu dari restitutionem in integrum minori, Ecclesie, vel oppido docuit Aules. cap. 32. Prætor. verbo puer. n. 11. fol. 218. Mouetur ex leg. etsi sine. §. quasi. ff. de Minorib. cui consentit lex. 1. r. 19. par. 6. quibus ob lucrum cessans minori & reipublice est restitutum concedenda.

Ceterum si seruatis solemnitatibus, debitoque tempore, & absque vlla fraude vel collusione. iustoque pretio venditio seu locatio facta est, non habet locum restitutio in integrum Secus si aliquid horum deficiat. Vt bene tradit Mattheus de Afflictis. decis. Neapolit. 340. Gregor. Lop. d. leg. 5. in Gloss. mas por ella. Auendano lib. 1. cap. 19. prætor. n. 35. & lib. 2. nouus collect. n. 13. & segg. Gutier. lib. 1. prætor. §. 8. n. 2. Mol. tract. 1. disp. 575. post med. Lessius lib. 2. cap. 17. dub. 9. in fine. num. 69. Ratio, restitutio est inducta ad supplicandam negligenciam in damno emergente, vel lucro cessante ex venditione, locatione, seu condictione: dici non potest vlla negligencia adfuisse in ea locatione seu venditione, quæ seruatis solemnitatibus congruo tempore, & pretio iusto, & maiori quo fieri potuit celebrata est, tamen postmodum appareat emptor maius lucrum offerens: quia id est per accidens, & locationem, seu venditionem prudenter factam esse non impedit.

Temperant autem prædictam doctrinam Auendano, Azeuado, Ferd. de Castro. de Iust. & Iur.

& Gutier. ne procedat cum secundus licitator lucrum offerret longe excedens eo quod primus obtulit, quia ratione huius excessus videtur prior contractus rescindi, ne tanto bono minor & reipublica defraudentur & indicat lex 5. regia. r. 19. par. 6. ibi si el lux. emendare ser. gran por del minor, Molina vero d. d. a. disp. 755. in fine. hanc restrictionem non admittit, quia cessat fundamentum restitutionis cum supponamus prudenter contractum celebratum esse. Neque enim lucrum contingenter fututum præstat restitutioni causam.

Fateor Molina sententiam spectato iuris rigore veram esse, ideoque comparatione minoris obseruandam. Neque in contractum est lex regia. 5. debet enim intelligi cum contractus absque solemnitatibus requisitis, vel indebito tempore, vel absque iusto pretio factus est: nam aliqua ex his conditionibus stantibus, si iudicetur minori non leue commodum fore, quod contractus primus dissoluatur, & cum secundo demum se offerente celebretur, fieri poterit. Secus vero si seruatis solemnitatibus debitis, & congruo tempore, iustoque pretio fuerit celebratus. At sententiam Auendano, Azeuado, & Gutier. sustinendam absolute censeo in locatione & conductione bonorum Ecclesie, & reipublice, eo quod consuetudine & praxi videam receptam primam licitationem etiam debite factam dissolui oblato secundo licitatore lucrum notabiliter excedens offerente. Ex qua praxi videtur colligi in prima conductione, seu locatione imbi hanc conditionem, nisi alius longè plus lucri offerat, aliàs illicita esset contractus rescissio.

Quod si roges quantum secundus excedere debeat vt prior licitatio dissoluatur? Respondet optimè Gutier. lib. 1. prætor. §. 8. n. 4. arbitrio iudicis relinquendum esse, qui eam quantitatem, & non minorem aptam existimabit quæ excederet eam quæ tempore celebrati contractus præstat sufficientem restitutionis causam. Nam cum hæc contractus dissolutio aliena sit à iure communi, & iustitiz rigore & solum ob bonum commune ex æquitate inducta decet grauiorem exigi causam.

Pro supradictis obserua primo rempublicam semel tantum in hac parte restitui, neque enim restitutio minoris & reipublice in infinitum protrahi debet. Vt decidit leg. 1. & per totum. Cod. si sapius in inrog. restitutio postulat. & Aduertit Aules in cap. 32. prætor. Glossa de puer. n. 13. Gutier. lib. 1. prætor. §. 38. n. 5. v. Secundo obserua primum conductorem si rem velit pro eodem pretio quod à secundo offertur retinere præferendum esse in conductione argum. leg. penult. & vlt. Cod. de locat. præd. ciuil. lib. 11. Sicuti aliis rebus aduertunt Gregor. Lopez. Azeuado. Gutier. Mol. loc. cit.

Tercio obserua secundum conductorem obligatum esse seruare indemnem prædium fumendo omnia necessaria que bona fide primus præparauerit, & astimationem soluendo indutrix & laboris in eorum præparatione appositi. Sicuti tradit Gutier, & Molin. supra.

§. V.

Quibus competat restitutionem in integrum petere?

- 1 Non tamen minoribus, sed eorum heredibus competit.
- 2 Item ad administratibus bona minoris, Ecclesie, &c.
- 3 Item patri pro filio.
- 4 Coniungunt intra quartum gradum non conceditur hoc beneficium.
- 5 Satisfit objectioni.
- 6 Consorti litis absque speciali mandato non conceditur pro consorte restituere.
- 7 Procurator speciale mandatum habere debet.
- 8 Hoc speciale mandatum aliquando sub generalibus verbis continetur, & quando hoc contingat.
- 9 Ad petendam restitutionem non directe, sed accessorie non est opus speciale mandatum.
- 10 Ad defensionem alterius non est necessarium speciale mandatum.

Non solum ipsis minoribus, sed eorum heredibus, seu successoribus vniuersalibus, & fideicommissariis competit petere restitutionem in integrum defuncti nomine intra illud tempus quod minor defunctus restitutionem petere poterat, si viueret quia eius personam representant. Vt habetur. leg. non solum. ff. de integrum restitut. leg. minor autem magistratus. ff. de Minorib. & leg. regia. 8. in fine. r. 19. par. 6. & aliis. Sicuti ex communi notat Anton. Gomez. t. 2. de contractibus. cap. 14. num. 5. circa fin. Mol. tract. 2. disp. 573. vlt. beneficium restitutionis. Neque obest privilegium personale cum persona extinguitur, neque ad heredes tranfit, vt in leg. in omnibus. 3. ff. de Regul. iuris. & cap. privilegium. de Reg. iuris. in 6. quia id intelligi debet de privilegio persone ratione persone concessio, secus de privilegio concessio persone ratione damni emergentis, vel lucri cessantis, quod ei euenire potest. vt explicat Bart. & Doctores in leg. quia rite. ff. soluto matrimonio. Dynus & alij in dicto cap.